

Smagsprøver **i dårlig opløsning!** på:

SAGN OG GODE HISTORIER

SYDLIGE SJÆLLAND

SVEND C. DAHL

EN FANTASTISK SPÆNDENDE SAGNSKAT
BLIVER GENOPLIVET I DENNE BOG

Sagn og gode historier fra Sydlige Sjælland Bind 1

(bd. 2 i 2015)

© Svend C. Dahl

Alle 161 fotos: Svend C. Dahl

Alle 45 tegninger: Saxoart v. Mikael Nielsen ©

Layout: Svend C. Dahl

Udgiver: Svend C. Dahl

svendcdahl.dk

scdahl - @ - stofanet.dk

1. udgave 2014

Salg via boghandlere m.fl. i det Sydlige Sjælland

ISBN 978-87-995214-2-5

Indhold

De fleste smagsprøver er forkortede og opsætningen kan være anderledes.
304 sider 23 x 17 cm.

Indledning - forord	6
Lokale sagnkonger Kong Tolv/klintekongen Skælskør, kong Ewert, kong Skrie, kong Sni, sørøver Jung, klintekongen/ellekongen fra Stevns, kong Volmer/Valdemar og Slattenpatten	12
Om kirker og præster Trolde Find, kørsel med tre hjul, manende præster, kirkeflytninger - topografisk oversigt (58 omtaler)	48
Træer med historie Ulykkes- og brandtræer, frihedstræer anno 1901, bystævnetræer, skævertræ/tvejtræ/kludetræ, dansetræer, topografisk oversigt (49 omtaler)	92
Sagn om høje og trolde Naturskabende trolde, højbrudssagn, skattesagn, troldebryllup, bæger- og pælesagn, bjergtagne, Watisagn, topografisk oversigt (182 omtaler)	126
Lokale helte og hellige Hellig Anders, Knud Lavard, Holger Danske, Hagbard og Signe Anders fra Præstø, Margrethe af Højelse, Merthe fra Karise	249
Gode historier En række forskellige beretninger uden sammenhæng	266
Bind 2 og opsamling	286
Sognenøgle, topografiske sognenumre	288
Litteratur	291
Register	297

Kong Tolv, Klintekongen - Skælskør

Det fortælles, at: "Klintekongen ikke tåler nogen hersker i sin nærhed, og derfor har ingen konge turdet gæste byen i alle de mange herrens år." - Også andetsteds beskrives, hvordan denne lokalkonge passede på sit rige: "Ingen konge tør komme til Skælskør, og det har heller ikke været tilfældet siden kong Erik Menved [1286-1319] regerede i Danmark. Klintekongen, Kong Tolv, skal være skyld deri, fordi han ikke kan lide, at en konge kommer over Skælskør Bro."

Hestesko og jordemoder

Kong Tolv, alias Klintekongen havde ind imellem brug for både hestesko og en jordemoder: Det berettes således, at da engang hans kone var i barnsnød, hentede han en jordemoder fra Skælskør til hendes hjælp, "og efter fuldendt forretning [gerning] gav han hende for hendes tjeneste noget, der syntes at være værdiløst og lignede kul, hvorfor hun kastede det bort. Men da hendes mand blev underrettet derom, søgte han efter hvor hun havde kastet det, og fandt da det pure guld."

"Kong Tolv havde den måde [vane], at hver nytårsnat lod han komme [hente] 9 nye slagne hestesko, som skulle ligge slagne på en vis smeds ambolt, med behørig søm, hvilke samme nat blev afhentede og kontant [betaling] lagt igen på ambolten. - Den underjordiske herre havde ingen jordemoder og ingen smed, men måtte selv beslå sine heste."

Tegneren (Mikael Nielsen) har her løst problemet med, hvorfor i alverden Klintekongen skulle hente 9 hestesko. Han havde selvfølgelig en hest med 9 ben!

Klintekongens kammer - Stevns

Klintekongens støvlehæl er røget af pga. hans hastværk med at komme ind i sit kammer.

Flere fortæller, at klintekongen havde et skatkammer i *St. Heddinge Kirke*. Mellem kirke og klinten var der en "løngang," dvs. en hemmelig, underjordisk gang. Denne kirke er en af landets mest unikke og delvis opført til forsvar. Skibet er 8-kantet og koret er i to etager og på øverste etage er der arkader og en rundgang – og nok så interessant i denne sammenhæng: et rum i sydøsthjørnet, der bliver kaldt Klintekongens eller Ellekongens Kammer. – Som et apropos til Klintekongens svækkede magt over for de officielle konger (udover Chr. 4) så besøgte Frederik 6. Klintekongens kammer i 1808.

Kirkeklokkernes skræmmende effekt over for troldfolk fremgår tydeligt af en episode med klintekongen.

"I klintekongens kammer ses på en af bjælkerne under taget lige over for gavllugen levningerne af en støvlesål. – Da klokkerne nemlig ringede første gang oppe ved den nærliggende Højerup By, forskrækkedes klintekongen som var ved klinten for at efterse sine "huler" – således, at han styrtede af sted i en fart for at komme ind i sit kammer.

Af lutter hastværk fór han ind ad lugen med benene først i stedet for med hovedet og tog sig ikke i agt for bjælken. Ved denne lejlighed stødte han sin ene støvlehæl af, som da blev hængende ved bjælken og hænger der endnu." – Efter en lidt mere kedelig version, kom klintekongen dog inde fra kammeret, men med så stor hast, at han glemte sin hæl. Det vides at støvlehælen som et klenodie er blevet fornyet op i 1900-tallet. – (Ellekilde 1929, 30 & Bruun, 290). Kammeret er absolut ikke en konge værdigt, ej heller en sagnkonge. Det måler blot 1½ x 2½ m på hver led og er meget besværligt at komme op til. Se evt. Rasmussen 2011

Kong Volmer-Valdemars vilde natteridt

Denne sagnkonge kommer somme tider farende gennem luften, andre gange holder han sig til jorden, men fælles: det går ikke stille af sig: "Man hører når han nærmer sig, hujen, støjen, piskeknald og lyden af jagthorn." Derefter følger optoget: "Foran farer de kulsorte hunde, som løbe hist og her til side og snuse mod jorden, medens deres lange gloende tunger hænge dem ud af halsen." Derpå kommer da kong "Volmer," som almuen kalder ham, jagende på sin hvide hest (somme tider knaldsort). Og ikke sjældent holder han sit eget hoved under den venstre arm.

Når kongen således farer af sted, hører man ham slå leddene i efter sig. – Og når han vil ride gennem gårde, da springe alle låse op for ham, når han kommer. Derfor skal der være adskillige gårde, igennem hvis porte hans jagtvej går, og disse må da stå åbne på den tid, han plejer at komme. Hans jagtvej går også over husene, og ved *Herlufsholm* skal der have været et tag, som var stærkt sunket i midten på grund af, at han så ofte kørte herover.

Nattejægeren, Kong Volmer, kommer farende på sin hvide hest med et par af hundene, der har fået fært af en troldkvinde.

Højelse præst vs. brand og helhest

En dag i 1700-tallet var der gået ild i præstegården i Højelse og ilden truede hele den tæt sammenbyggede landsby (før Udskiptningen). Bymændene var kaldt sammen af både byhorn og kirkeklokker, men var åbenbart lidt sene med at komme i sving med brandbekæmpelsen: "Pludselig ser de præsten komme ridende rundt om præstegården. Da han havde redet to gange rundt, var ilden kun mat, og da han tredje gang havde endt turen var ilden slukket."

En anden præst var omkring 1790 kommet kørende fra Herfølge, da vognen undervejs pludselig blev så tung at trække, at hestene ikke kunne få den ud af stedet. Selv om det var en ung præst, vidste han nok hvad der skulle gøres: "Præsten bød da kusken stå af og lægge det højre baghjul op i vognen. Karlen gjorde det, og mærkeligt nok kørte de nu videre på tre hjul!" Almindeligvis betyder det, at præsten har tvunget Fanden eller et eller andet gespenst til at løbe ved siden af vognen for at holde den højre akse oppe i stedet for det manglende hjul. Her er der dog en anderledes slutning, hvor en helhest er indblandet.

Da vognen nåede til Højelse Præstegård, hørte de pludselig: "at kirkegårdslågen klaprede og sprang op, og ud kom en hvid hest springende på tre ben. Den løb hen til præstegårdens port, slog med forbenet tre slag på porten, og denne sprang op, hvorefter den løb en omgang i gården. Herfra løb den tilbage ind på kirkegården. - Da præsten var kommet indenfor, tog han kjole og krave på, og med "Bogen" i hånden gik han nu op på kirkegården, hvor han holdt en tordentale til spøgelseset. Siden den tid er det ikke set." - 221 Højelse Sg. (Nielsen 1910 og 1911).

Som nævnt er der flere gode sagn om Højelsepræsterne og kirkegården. Den hvide helhest har stadig ikke vist sig (2013).

Fanden og Gudum Kirke

Denne kirke ligger ensomt ved Gudum Å, og det krævede en forklaring, hvor overnaturlige kræfter havde en finger med i spillet. Det hed:

"Gudum Kirke ved Slagelse ligger meget lavt nede i engen ved Gudum Å, og ligger tillige meget ubekvem for menigheden i en udkant af sognet. Den skal også oprindeligt have ligget nærmere oppe mod byen, men Fanden gav sig af en eller anden grund til at flytte kirken.

Han fik den også lykkelig og vel på nakken, men da han havde gået lidt, blev den ham temmelig tung. Heldigvis mødte han i det samme en bonde, og han bad da denne at tage et tag med. Bonden vidste ikke, hvem det var, han havde for sig. Han kunne nok se, at den fremmede havde en svær byrde på ryggen, men der var lige som en tåge for hans øjne, så han kunne heller ikke se, hvad det var.

Bonden tog da også fat og hjalp den smule, han kunde; men endda blev den dem for svær, skønt de nu var to om den. De kom da til en stor sten, og Fanden foreslog at sætte sig lidt derpå og hvile med byrden på ryggen.

Det gjorde de da, men bonden begyndte at fatte mistanke om, at der var noget galt på færde. Han så da under sin venstre arm [en "øjenåbner"] og kunne da se, at det var Fanden med kirken, han havde for sig. Bonden skyndte sig nu bort, det første han kunne. Men nu trykkede byrden så stærkt på Fanden, at hans ende sank ned i stenen. - Kun med nød fik han sig rejst og kirken slæbt ned til åen. - Mellem kirken og byen viste man i ældre tid en stor sten med et sæde i; her var det, Fanden hvilte sig med kirken

Fanden har sit hyr med at flytte Gudum Kirke og må sætte sig ned undervejs. Bonden flygter forskrækket.

Kludeegen

Mest berømt i dag af alle skævertræer er Kludeegen fra *Leestrup Skov*. Syge mennesker skulle vandre tre gange avet om træet (venstre om), nøgen og ved fuldmåne - allerhelst en tors-dag. Hvis man ikke allerede havde smidt tøjet, skulle man gøre det nu, for man skulle være nøgen, når man kravlede igennem hullet (nogle blev trukket igennem). Det var en genfødsel gennem morens skød, og nu skulle man iføre sig nyt tøj, mens det gamle blev hængt op på træet (i det mindste dele af det). Sygdommen blev på den måde overført til træet.

Der er beretninger om at man skulle gå hele ni gange rundt om træet - eller at det skulle foregå tre torsdage i træk - måske endda under fremsigelse af trylleformularer eller afsyngelse af sange - I *Fakse Avis* 1895 oplyses, at der lå en stor sten ved træet, som man stod på for at kunne komme gennem åbningen i træet. Også her skulle man igennem ni gange og tage en smule bark hver gang. Disse ni stykker bark skulle man lægge under sit hovedgærde ni nætter i træk.

Både satanister og dogmatiske nykristne tager stadig træet alvorligt, mens andre blot synes, det er sjovt fortsat at hænge klude på træet. Moses Hansen, en kendt jysk kristen prædikant fra "Kristent Center" i Herning, foretog med et følge et korstog i 1991 til træet, hvor klude blev pillet af træet. "For det var Satans værk," og 3 præster bad ved træet for de "vildfarne sjæle." If. den lokale sognefoged havde Moses Hansen et "harem af kvinder" med til træet, men skovfogeden fik dem stoppet, før alle kludene var pillet af: "Det er jo en attraktion, som man ikke skal røre ved." Den lokale befolkning var heller ikke enig, og lige så snart Moses Hansen var væk, kom der endnu flere klude op - bl.a. under medvirken af den lokale turistforening (forkortet).

Den berømte Kludeeg som den så ud i 2011. Det varer nok ikke mange år før side-stammen er helt væk og dermed det sidste minde om den tidligere åbning. Resten af den knækkede af i 1967-stormen.

Bæger- og pælesagn

En af de mest udbredte sagntyper om gamle gravhøje kaldes bægersagn eller pælesagn. ... flg. "standardhistorie," der ofte henvises til.

En nat kom en karl ridende forbi en høj og så, at den stod på fire gloende pæle, fordi højfolket holdt gilde. Nysgerrig standsede karlen sin hest for at se troldene danse i højen. Det bemærkede troldene, og en af dem gik hen til ham med et guldbæger og bød ham drikke deraf, så han kunne være med i det festlige lag.

Men i det samme lød en kvindestemme inde fra højen: *Drik ikke!* Og han smed drikken bagud over hestens side så hårene sved af. Så var han klar over, at der var noget galt. Stemmen råbte videre til ham: *Rid ad det bolde* (ujævne, pløjet jord) *og ej ad det holde!* (landevejen). - Måske var det en "bjergtaget" (se ndf.) pige som advarede ham, med fare for sit eget liv.

Karlen red rask af sted med bægeret, mens en anden stemme råbte: *Énben, løb!* Trolden var åbenbart énbenet og Énben forfulgte karlen, men troldene måtte løbe på langs af plovfurerne, hvor karlen kunne ride på tværs af dem. Alligevel var den énbenede trold ved at indhente karlen - indtil denne kom til den nærmeste kirke, hvortil han lovede at skænke bægeret, hvis han undslap. Da han nåede kirken var døren åben, og han red lige op til alteret og satte bægeret derpå. Dermed var troldens magt brudt, og bægeret blev siden brugt som alterkalk. Andre gange var det nok at komme ind på kirkegården (forkortet).

Trolden Énben kunne trods sit handicap løbe utroligt stærkt - når han oven i købet skulle løbe langs med plovfurerne!

Krukkeborg-Kællingen

Denne troldkvinde fra *Skælskør* havde meget på samvittigheden. Adskillige mennesker er blevet "bjergtagne" af hende til Krukkeborg-banken og kom aldrig tilbage til menneskene. Det hedder om hende:

"I dyrehaven ved *Skælskør*, i en høj banke hvorover den alfare vej går, bor der en troldkvinde, som af [efter] samme banke kaldes Krukkeborg-Kællingen. Om hende siges, at hun véd at forlokke unge folk og forgøre dem med sin trolddom, så de selv ikke ønske at komme tilbage til deres fædrenehjem.

Således bortførte hun en præstedatter fra Boeslunde og beholdt hende hos sig. Men på en højtidsdag gik pigen til kirken og lagde sit offer på alterbordet. Da dette nu oftere var sket, og præsten forgæves havde søgt at tilbageholde sin datter - lod han engang, da hun var i kirken, døren lukke for at forhindre hende i at komme ud. Men desuagtet forsvandt hun for deres øjne og er siden den tid aldrig set."

Denne dyrehave er lig med *Skælskør Lystskov* på vestsiden af noret. Landevejen går delvis over den gamle bakke, hvor der har været flere bronzealderhøje. En del af bakken kan erkendes vest for vejen. Egentlig hører denne stump skov til Boeslunde sogn, der har en kile ned i *Skælskør købstad*. Men eftersom stedet opfattes som en del af *Skælskør*, og da historien hænger sammen med *Ramsebjergsagnet* ndf. bringes de begge her. - 366 *Skælskør* / 438 *Boeslunde Sg.* (Thiele 2, 221 & Friis 1759, 246 & Bruun, 293 & Boberg 1935).

Krukkeborgkællingens bakke over for Skælskør Lystskov, hvor man måske stadig kan finde skeletter af bjergtagne personer?! Bakken kaldes nu Krukkenborg og er bebygget (2013).

Den bjergtagne tjenestepige er i gang med at male malt på håndkværnen.

Tjenestepige på natarbejde

Jordemoderen i Vallø havde en tjenestepige, der altid havde så ondt i armene, som om hun var "helt forslæbt af arbejde" selv om det var et godt sted at være. En gang blev jordemoderen hentet ud om natten. Undervejs, da de kom forbi en høj, var der pludselig "en," der tog hende ned fra vognen og bar hende inde i højen. Herinde var der en stor hule, og her måtte hun hjælpe troldkonden med at føde.

Da hun var færdig med det, bemærkede hun en pige stå og male malt på en stor håndkværn. Hun lignede grangivelig hendes egen tjenestepige, både i udseende og i påklædning, hvorfor jordemoderen skar et lille stykke af hendes pels (!)

Morgenen efter blev pigen så ked af, at nogen havde skåret noget af hendes pels. Jordemoderen hentede nu det afskårne stykke, og det passede helt til det manglende: Så det var ikke så underligt at pigen var træt i armene, når hun efter dagens arbejde hos jordemoderen uden sit vidende blev hentet ned til højfolket for at arbejde videre. - For at forhindre at det fortsatte, skulle pigen sørge for at bede sit Fadervor og slå kors for sig, når hun gik i seng. Det hjalp.

Grængebjergtrolden og pigerne

Mellem Rude og Bøgelunde ligger Grængebjerg. ... Trolden her var en stor plage for omegnens folk. Han stjal deres dyr, og kom derefter ridende på dem i fuldt firspring, alt imens han hylede som et vildt dyr. Enhver, der ikke kom af vejen, blev redet ned eller kom til skade på anden måde.

Dertil havde han en sygelig trang til unge piger og tog dem med ind i højen, hvis de kom forbi en sen aften. Hvis de kom ud igen, var de underlige i hovedet.

Det var dog ikke altid, han havde heldet med sig. En tidligere skytte på Holsteinborg gik en aften en tur med sin kæreste. Pludselig kom trolden farende og greb pigen. Skytten vidste at almindelige kugler ikke bed på trolde, så han rev resolut en sølvknap af sin jakke, ladede sit gevær med knappen og skød. Trolden udstødte et forfærdeligt hyl, som kunne høres viden om, og smed pigen fra sig og flygtede. - Udover at pigen besvimed, kom hun sig hurtigt og blev normal igen. Dog blev hendes tøj ved med at lugte fælt af den grimme, store skovtrold, lige meget hvor meget hun vaskede det. Til sidst blev hun træt af tøjet og gav det til en gammel fattig kone. Hun tog det henrykt på og begav sig på vej.

Imidlertid holdt trolden vagt, og da han kunne lugte tøjet, kom han farende i mørket. Trolden greb den gamle kone, mens han sagde: "Denne gang slipper du ikke!" - Da Trolden kom hjem til højen med sit bytte, opdagede han, at det var en gammel kone. Narret og skuffet udstødte han de frygteligste eder og smed konen ned ad højens side, ned til bakkens fod. Her vågnede hun næste morgen, ør og forstumlet.

En af de mest modbydelige trolde, der er sagn om, holdt til på Grængebjerg (2013).

Etterbjergtrolde og klimmer-klammer

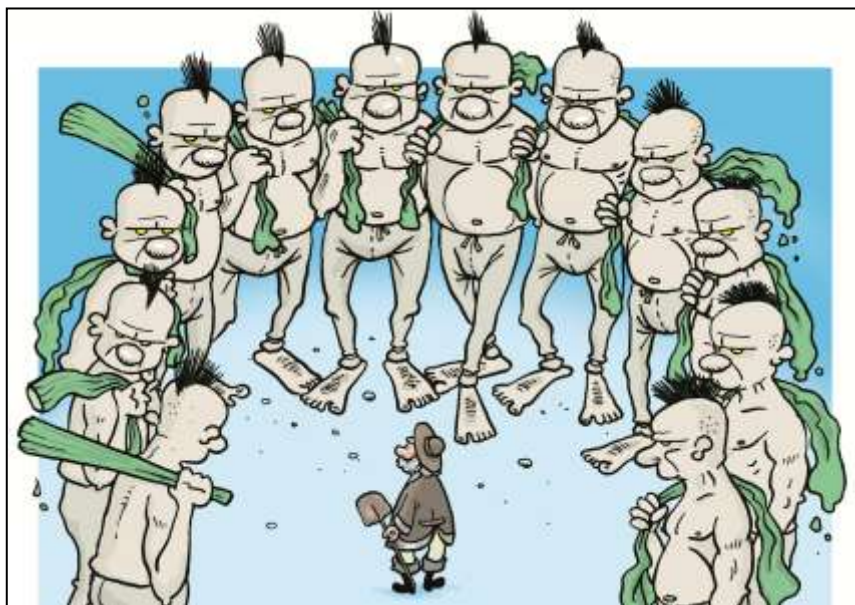
Etterbjerg (97 moh.) i udkanten af *Slagelse Lystskov* har flere sagn tilknyttet. Her er et af dem - forkortet.

En skipper fra Korsør var engang slået helt ud af kurs i et natligt stormvejr, men pludselig dukkede en klippeø med stejle sider op, og da det lysnede gik han i land. Den eneste beboer på øen var en rar lille gammel mand, men i virkeligheden var det en af troldene fra Etterbjerg.

Den gamle mand fortalte, at han før havde boet i Etterbjerg, men da kirkerne blev bygget, kunne han ikke holde ud at bo der længere. Han kunne nemlig ikke udstå al den *klimmer* og *klammer*, som deres klokker altid gjorde. "Men det dejlige Etterbjerg, hvor han havde boet så længe og tilbragt så mangan glad dag, det stod ham endnu i frisk minde." Han bad nu skipperen tage et erindringstegn med til Etterbjerg og gav ham en stor og en lille pakke. Skipperen skulle nu ved bakkens top plante de 12 frøcorn, der var i den lille pakke. I et bælte rundt om toppen og i et bælte ved bakkens fod skulle han lave to gærder, hvorpå frøene fra den store pakke skulle sås. De skulle blive til hegn, der værnede om de 12 blomster på toppen.

Efter 6 års forløb kunne han ikke modstå nysgerrigheden: Hvor høje og skønne mon de 12 blomster er nu?" Han rejste da til bakken og arbejdede sig med stor møjje og besværlighed igennem hegnene. " - I stedet for blomster så skipperen til sin store forundring 12 store kæmper hver med sin kølle på nakken. De stod på de steder, hvor han havde lagt de 12 frøcorn. Kæmperne var endnu for unge og grønne til at kunne tåle at blive set, og fra den dag af visnede de og svandt hen. Snart fandtes de ikke mere. Man har siden troet, at trollden ville have de 12 kæmper til at knuse kirkerne med deres køller, så han igen kunne flytte ind i Etterbjerg.

De 12 "umodne" kæmper på Etterbjerg, der ikke kunne tåle at blive set 6 år for tidligt. Køllerne er allerede ved at visne. Når man bemærker deres størrelse i forhold til skipperen med spaden må kirkerne i Slagelse prise sig lykkelige!

Hothers Høj/Kongehøj - begravet skib?

Noget usædvanligt og spændende dominerer en meget stor oldtidshøj *Hårlev Kirkegård*. Højen er fladtoppet, hvilket kunne tyde på vikingetid, og det passer med Tryggvælde-runestenen fra første halvdel af 900-tallet, der menes at have stået oven på højen (nu i Nationalmuseet). Der er nok foregået kultiske ceremonier på toppen.

I højen er der efter sigende begravet en stor skat sammen med en *kong Hother*, som man dog ikke ved noget om. Runestenen taler dog om en Gunulv, som er begravet sammen med sit skib/skibssætning. Hans hustru lod stenen udføre: "Ragnhild, Ulvs søster satte denne sten og gjorde denne høj efter - og denne skibssætning - sin mand Gunulv." Hun har ikke været en hvem som helst, da hun kunne beordre dette arbejde gjort.

Sagnet fortæller, at kong Hother havde et slot i Hårlev, men da det engang blev spået at hele byen ville nedbrænde, lod han alle sine skatte begrave. Når tiden kommer, vil der vise sig "et flammende blålys" over det sted, hvor skatten er begravet.

På et tidspunkt mente nogle mænd at have set flammen og begyndte at grave. De fandt da også en kiste, men som det ofte sker ved den slags sagn, så brød de det ufravigelige krav ved skattegravning om absolut tavshed, hvorved skatten forsvandt.

Hothers Høj på Hårlev Kirkegård. Kirkens tårn ses i baggrunden (2013).

Troldebryllup

Troldene i en høj nær *Flakkebjerg* var gode bekendte af konen i en nærliggende bondegård, og de gik tit til hende for at låne et og andet. En dag kom trolden fra bakken ind til konen gentagne gange for at låne forskellige ting. Den forundrede kone udbrød til sidst: "Men hvor kan det dog være, at du skal låne så mange ting i dag?" - "Det skal jeg sige dig", svarede trolden, "der skal være bryllup hos os i morgen." - "Kan jeg da ikke få den stads at se?" spurgte konen. - "Jo", svarede trolden, "det kan du nok, men det vil koste dig en ørefigen."

Næste dag var familien i bondegården samlet for at spise til middag. De voksne sad om bordet, mens to børn sad ved en stol med en tallerken kål til deling foran sig. Pludselig kom hele brudetoget dragende igennem stuen. De fleste red på løjerlige heste: Bagerovnsfjæle, ovnrager, koste, skærekister o. lign. Konen så alt dette og gav sig hjertelig til at le. Hun råbte: "Se! Se!" Manden kunne intet se og troede da, at hans kone var blevet tosset. Allerbagerst kom den trolde, som dagen i forvejen havde været hos konen og låne redskaber. Han gjorde de løjerligste krumspring, og da han kom ud for den stol, hvor børnene sad, slog han ud med benet og ramte en tallerken, som faldt på gulvet. Den gik i stykker og maden fløj ud over det hele. Konen syntes, at det så løjerligt ud, at hun gav sig til at le endnu mere. Så blev manden vred. Han sprang op, gav hende en ørefigen

Som altid i troldebryllup-vandresagn ender det med at konen får en ørefigen.

Det var dengang, at husbond måtte slå sin kone!

og sagde: "Skal du le af, at tallerkenen bliver slået i stykker og at den gode mad bliver spildt!"

Boeslunde Kirke & Find-sagn

Boeslunde Kirke skulle oprindeligt have været bygget på det høje Borgbjerg, tæt på kirkens nuværende placering. Imidlertid havde bygherrerne ikke taget de underjordiske på stedet i ed, og højen var beboet af trolde, der ikke ville have ødelagt deres hjem, og syntes der var for meget "stå-hej." Så hvad der blev bygget om dagen, blev revet ned om natten. Til sidst opgav bygherren og begyndte at lade kirken opføre, hvor den står den dag i dag. Arbejdet skred dog kun langsomt frem.

Til alt held kom en aften en fremmed mand forbi og tilbød at opføre kirken på 3 dage. På trods af skepsis, så blev bygherren så fristet, at han sagde ja tak. Særlig fordi den fremmede ikke skulle have betaling for arbejdet, såfremt at bygherren når de tre dage var gået kunne nævne hans navn. Kunne han ikke det, ville den fremmede have mestrens øjne! Da der ikke var nogen, der troede det kunne lade sig gøre, indgik de en aftale.

Efter de tre dage var kirken alligevel færdig og bygherren var fortvivlet. Han havde ikke fundet ud af, hvad den fremmede hed, så han skulle snart af med sine øjne. Derfor vandrede han hvileløst rundt i omegnen og lagde sig på et tidspunkt ned på troldenes banke; dér hvor kirken efter den første plan skulle have stået. Pludselig hørte han barnegråd nede fra højen og spidsede ører. Så hørte han trolde mor sige: "Ti stille datter min, for i morgen kommer Find, far din, hjem med kristenmands øjne!" Det var et lykketræf og mester åndede lettet op. Så da den fremmede (trolde i forklædning) dukkede op kunne han fortælle han hed Find. Så var alle lykkelige, på nær Find.

Muligvis er det trolde Find, der er skåret ud på en af de middelalderlige korstole i Boeslunde Kirke (2013).

Fladsåtrolden og Næstved-Mogenstrup-åsen

Danmarks største ås krævede en god forklaring, og der er mindst 6 udgaver af troldesagnet, fx:

I fjerde udgave gik trolden til *Snesere* for at fylde en "pose" med sand, som han ville begrave Næstved med. "Da han kom til Mogenstrup var han blevet tørstig, og han gik ind på kroen for at få noget at drikke. Medens han var inde på kroen, var der en nisse, som havde pillet hul i posen, som trolden havde ladet stå uden for kroen. Trolden lagde ikke mærke til, at der var hul i posen, og han tog den på ryggen og gik ad Næstved til. Medens han gik, dryssede sandet ud af hullet i posen, og derved er bakkekammen fra Mogenstrup til Næstved fremkommet. Da trolden kom til Næstved, var der kun en lille smule sand tilbage i posen, og det kastede han ærgerlig ud over byen. - Man siger, at *Snesere Sø*, som fremkom ved at trolden tog sandet der, er bundløs" (kort udg.).

Elverhøj - Ellehøj

En km syd for Hellested ligger denne høj, hvortil der er knyttet en mængde sagn og historier – bl.a. fem beretninger om en beholder af kobber, messing eller guld på den nærliggende Elverhøjgård. Dels hed det sig, at der i gårdens kælder stod en kobberkedel, der var efterladt af en "ellemand," som havde boet der en tid. "På den gård, hvor troldkedlen er, var der ingen nød. For når man savnede noget, så gik man blot hen til kedelen, og der var der altid det, man manglede."

I tredje udgave kørte gårdmanden engang forbi Elverhøj med sin hestevogn på vej til København, da han hørte en stemme inde fra højen: "Jeg skal rage, jeg skal bage, og jeg skal følge Ole Pedersen til København." Det følgeskab havde gårdmanden ikke lyst til, så han vendte vognen for at køre hjem. Da blev igen råbt an fra højen af en lille grå mand: "Når du kommer hjem, så sig til Ada at Dada er død," hvorpå han forsvandt." Vel hjemme siger han til sin kone: "Det var dog mærkeligt" Da jeg kørte forbi Elverhøj, stod der en lille mand oppe på højen og råbte til mig, at når jeg kom hjem skulle jeg sige til Ada at Dada er død." – "Er Dada død!" lød det i det samme ude i bryggerset, og derpå fulgte et stort klinger.

Da man kom derud, fandt man en stor messingkedel fyldt med øl. Højfolket kom nemlig ofte og tog øl på gården. Men bare der aldrig blev nævnt noget om, at der savnedes øl, kom der altid øl i stedet – ellers ikke. Kedlen, som højfolket efterlod sig, blev ikke siden hentet."

Der er voldsomt mange beretninger om Ellehøj-Elverhøj, selv om bakken ikke er særlig bemærkelsesværdig (1999).

Atterbanke, Adde og øltønder

SV for *Dysted* ses sagnbakken, Atterbakke, der også er kaldt *Addis Banke*, *Addebanke* og *Ottebanke*. Somme tider kunne man se lys fra bakken, dvs. fra troldenes bolig. Troldene her var i den ene historie af den hjælpsomme slags, der gerne ville hjælpe gårdmændene med høsten.

En gårdmand, der en aften var på vej hjem, så at højen havde løftet sig på fire gloende pæle, og at der var en frygtelig støj og hurlumhej derindefra. Bl.a. blev der råbt: "Adde er død!" flere gange. Det fortalte manden til konen, da han kom hjem. Straks hørte de en stemme ude fra bryggerset (der hvor man bryggede øl) råbe: "Ja, hvis Adde er død, så må jeg nok af sted," og så løb trolden hjem til højen og lod karrene, der skulle fylde med stjålet øl blive.

I en anden beretters udgave boede der nogle "frygtelige troldfolk" i højen. De var små og hæslige at se til, og folk var bange og gik langt uden om. "De kunne iføre sig en slags dværgehat, og med den kunne de gøre sig helt usynlige." Derfor kunne de uset stjæle sæden af marken og øllet af spisekammeret.

"Krøs, krøs!"

Men hvis husmoderen sørgede for at kridte et kristent kors på øltønden, så kunne man høre dem sige: "Krøs, krøs!" og de kunne skære tænder i arrighed, men turde ikke nærme sig øltønden."

Syvhøje og skattegravning

Ved Skælskør-landevejen nord for Karrebæk ligger en række store bronzealderhøje, kaldt Syvhøje.

Den formodede langdysse hedder i 1787 "Guldmineholm," et navn som kan være en antydning om, at her tidligere er fundet værdifulde ting af gravrøvere e.l. Det passer fint med et vandresagn fra stedet.

"På Syvhøven brændte der tit et lys, og her lå en skat begravet," hed det. Derfor besluttede nogle mænd fra Karrebæk engang at begynde at grave efter denne skat. Det lykkedes endda at finde den. Men lige da de skulle til at løfte skatten op - blev der bagfra råbt: "Karrebæk brænder!"

Straks smed mændene alt, hvad de havde i hænderne og løb hjem for at være med til at slukke branden og redde deres indbo. Men da de nåede hjem var der ingen ild! Folkene vendte da tilbage til Syvhøje for at bjærge skatten. Nu var der imidlertid hverken nogen kiste eller skat mere. - Andetsteds hed det, at efter man havde gravet efter skattene "røg og spruttede det af hullet længe efter" (forkortet).

Syvhøjene ved Karrebæk, en spændende høj-række med en stor historie og mange sagn (2013).

Forgæves skattegravning

Ved Rønnebæksholm ligger en banke, hvor der tit brændte lys om natten, og "Gamle Pe'er Hendrik" havde selv set 5-6 lys deroppe. Det var et "sikkert" tegn på en gemt skat, som skulle være nedlagt i ufredstider.

Det var kommet herremanden for øre, og han udvalgte seks "af de fornuftigste karle" til at gøre det grove arbejde. En forholdsvis lys nat gik de sammen derop og begyndte gravningen. Efter et stykke tid stødte spaden mod en stor kiste. "Men de talte ikke et ord til hinanden, for de vidste nok, at dersom de ikke var tavse, så fik de ikke skatten."

Natten blev mørkere og mørkere, men de kunne dog se lidt. Snart efter blev udgraverne omringet af ryttere, der fór ind på dem med dragne sværd. Karlene lod sig ikke forskrække og gravede videre rundt om kisten uden at sige et ord. "Så forsvandt rytterne og noget efter begyndte det at lysne, og de fik sat et tov om den ene ende af kisten.

Men lige som de skulle til at trække i tovet, kom der kørende lidt fra banken en plov med 4 "kalkunske høns" for. En hane kørte ploven, og en anden hane førte ploven. Da karlene så dette, brast den ene karl i latter og sagde: "Nej, har du set sådan et køretøj før?" - Lige som han sagde det forsvandt ploven og hønsene, og kisten som de skulle trække op forsvandt også, og hvor meget de så end gravede kunne de ingen kiste finde igen."

Hanen styrer ploven med de "kalkunske høns" foran.

Troldens stald i Grinebakken

Dette sted er lig med den markante bakke, som *Udby Kirke* delvis er bygget på, og som bruges til kirkegård.

Før kirkens bygning havde trolden stald i bakken lige inde under kirkens placering: "men da den blev bygget, og de begyndte at synge og læse, så måtte han derfra og lade sin guldkrybbe i stikken. Og den står dernede endnu." Tilsyneladende er der ingen, der har fundet den endnu.

Sidst i 1700-tallet blev det fortalt, at der endnu var trolde i bakken, og at de havde lånt køkkentøj i en nærliggende gård. - 608 *Udby Sg.* (Grundtvig 1839-83, bd. 1, 118 & Lidegaard 1998, 608-1).

Udby Kirke er kendt for flere ting, men ikke mange kender historien om troldenes bolig under kirkegården (2012).

Holger Danske

Normalt forbinder man historier om Holger Danske med Kronborgs kassematter, men det er bare ét af hans tilholdssteder.

Men måske sidder han stadig i en hemmelig, underjordisk løngang, som fører fra Antvorskov kloster og under Sorø Sø til Sorø Akademi. - Et af sagnene siger:

"Der var en gang to forbrydere som skulle miste deres liv. Men så fik de tilbud om at tjene deres frihed ved at gå fra Sorø til Slagelse inde i denne gang. Der var både mørkt og koldt derinde. Slinger og andre fæle dyr fattedes det heller ikke på.

Da de nu var kommet midtvejs, så de en gammel mand med et langt skæg, som var fastgroet i et stenbord, han sad ved. Den ene af forbryderne, som var en lystig og fræk karl, sagde: "Goddag, du gamle Holger Danske!" og rakte sin hånd til ham. Den gamle greb den, men knuste den, og den frække karl måtte blive stående og fortæres af slanger og kryb. Den anden gik rolig og tavs der igennem og tjente derved sin frihed."

Den lidt for slagfærdige karl endte sine dage som føde for slanger og kryb efter at Holger Danske havde haft fat i ham.

